

Reactie op Regeling Zorg en Dwang

Namens de ongeveer 20 deelnemende en gelieerde VVT organisaties van het lerend netwerk Vrijheid en Veiligheid geven we graag onze reactie op de Regeling Zorg en Dwang.

De Wet Zorg en Dwang (WZD) is een wet die per 1 januari 2020 de Wet BOPZ gaat vervangen. Waar de Wet BOPZ zich richtte op behandeling en verantwoording, gaat de WZD meer over het individu en het proces van afwegingen. En juist dit proces van afwegingen zal toetsbaar moeten zijn voor de handhavende instanties.

De regeling Zorg en Dwang die nu ter consultatie ligt, heeft naar ons idee een hoog kwantitatief gehalte en focust zich voornamelijk op de registratie van onvrijwillige zorg. De periodiek gevraagde kwantitatieve informatieregistratie zal de nodige inspanningen van de zorgverleners vragen, waarbij we ons afvragen of deze inspanningen de moeite waard zijn.

Ook bij de bruikbaarheid van deze gegevens zetten we onze vraagtekens. Met deze gegevens kunnen op landelijk niveau organisaties met elkaar worden vergeleken, maar wat zegt zo'n benchmark dan? Aangezien onvrijwillige zorg veelal tijdelijke, individuele en daarmee unieke situaties betreft, is er geen norm te stellen aan hoeveel er gemiddeld aan onvrijwillige zorg op een locatie gewenst is. Het aanleveren van gegevens leidt tot een bureaucratisch en intensief proces dat naar ons idee weinig toevoegt aan het leren omgaan met onvrijwillige zorg.

De absolute informatie zal inzicht geven in hoe de wet wordt nageleefd, maar is het niet belangrijker om inzicht te krijgen in welke interventies ten behoeve van de kwaliteit van leven hebben plaatsgevonden?

Neem het volgende voorbeeld:

Een PG-bewoner wil naar buiten. Er zijn twee mogelijkheden.

Optie 1: De bewoner wordt binnen gehouden en verzet zich hiertegen. Er is sprake van onvrijwillige zorg. Het proces van het terugdringen ervan wordt opgestart en na twee keer drie maanden is er een alternatief gevonden om de bewoner zonder weerstand binnen te houden. Wettelijk gezien kan dit juist zijn en in de rapportage is een daling van onvrijwillige zorg te constateren.

Optie 2: De bewoner gaat naar buiten. Familieleden worden betrokken bij het verkennen van (geaccepteerde) risico's die zich mogelijk kunnen voordoen en worden betrokken bij het eventueel monitoren van de bewoner of retourneren van de bewoner wanneer daar een reden voor is. Het doorleefde beleid, de samenwerking binnen de organisatie onderling en buiten de organisatie met ketenpartners hierover maakt dat medewerkers zich door de organisatie gesteund voelen bij het aangaan van geaccepteerde risico's. Afwegingen worden gemaakt, dialoog wordt gevoerd, er is verbinding en contact. Geen onvrijwillige zorg, geen stijging of daling van onvrijwillige zorg.

Hoewel optie 1 volledig juist is qua regelgeving en in lijn is met de verantwoording, ligt ons hart bij optie 2 ligt. En juist deze optie dient toetsbaar te worden gemaakt.

Denkend in oplossingen zien we het volgende voor ons:

Juist op het proces van afwegingen en besluiten dient verantwoording te worden afgelegd. Laten we niet toetsen op aantallen, maar op (beleids)kaders, verbondenheid en inzichten.

Bijvoorbeeld:

Een organisatie kan aanleveren bij hoeveel bewoners een bedhek als onvrijwillige zorg wordt ingezet, hoe vaak dit bij een bewoner voorkomt en hoe dit zich verhoudt tot de vorige verantwoordingsperiode. Wat leren we bij deze informatie van het proces van afwegingen? Zeer weinig.

Interessanter en leerzamer kan het worden wanneer een organisatie aangeeft welke interventies zij doen en welke daarvan als vrijwillig of onvrijwillig worden ervaren door een bewoner. Het bedhek uit dit voorbeeld kan in beide lijstjes voorkomen. Alleen al uit dat feit valt te constateren dat er mogelijk maatwerk wordt geleverd, dat er wellicht aan observatie wordt gedaan.

Het laten zien van diversiteit is daarmee leerzamer, dan het laten zien van aantallen waar verder geen verhaal achter zit.

Kortom,

ons pleidooi is om organisaties te toetsen op datgene waar ook de geest van de Wet Zorg en dwang voor staat, namelijk werken vanuit de verbinding en vanuit de professie om in dialoog met elkaar de juiste afwegingen te maken, waarbij er vertrouwen is en ruimte om dilemma's bespreekbaar te maken. En vanuit het gezamenlijke uitgangspunt dat een bewoner vrijheid heeft en dat er wordt gehandeld op een wijze waarbij de bewoner beschermd is. Dus meer toetsen op het proces dan op uitkomsten.

De BOPZ ging over structuur en absolute waarden, laat de komst van de WZD niet alleen zorgen voor een einde aan het BOPZ-regime, maar ook zorgen voor een einde aan toetsing op absolute waarden.

We leveren graag een constructieve bijdrage aan de dialoog over hoe vanuit vertrouwen in elkaar bruikbare en lerende informatie gegenereerd kan worden om ons proces van afwegingen rondom vrijwillige en onvrijwillige interventies te verantwoorden.

Namens deelnemende en gelieerde organisaties van lerend netwerk Vrijheid en Veiligheid

Peter Hoekstra

Aanjager Lerende Netwerken, Veroorzaker bij de samentafel
Amersfoort 3 september 2019